

ภาวะสมองไหล...ขวากหนามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ EU

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสารพันปัญหาของประเทศพัฒนาแล้วผุดขึ้นให้เห็นเป็นดอกเห็ดเลยทีเดียวทีเดียวละ ไม่ว่าจะเป็นวิกฤต Lehman Brothers ของสหรัฐฯ ในปี 2551 ที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อระบบการเงินและเศรษฐกิจโลก ไม่เพียงเท่านั้น วิกฤตหนี้สาธารณะของสหภาพยุโรป (European Union : EU) เองก็ปะทุตามกันมาติดๆ ซ้ำยังพ่วงปัญหาอื่นตามมาด้วยมากมาย ทั้งปัญหาใหม่และปัญหาเดิมๆ อย่างอัตรารว่างงานในระดับสูง ซึ่งจริงๆ แล้ว เป็นปัญหาที่ยุโรปสู้รบปรบมือมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 70 แล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถจัดการให้หมดไปได้ ยิ่งมาเจอวิกฤตการเงินซ้ำเติม ความรุนแรงของปัญหาว่างงานเลยเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ

หลายทศวรรษที่ผ่านมา ยุโรปเปรียบเสมือนสวรรค์ของเหล่าบรรดาลูกจ้างเลยทีเดียว เพราะแม้ว่าจะตกงานแต่ก็ไม่ทุลักทุสะมากนัก เพราะหลายประเทศมีสวัสดิการว่างงานที่ดีรองรับ ดังนั้น ในยามที่แรงงานไม่สามารถหางานที่ถูกต้องใจได้อาจเลือกที่จะไม่ทำงานเสียเลย ส่วนลูกจ้างที่มีงานทำก็มั่นใจได้ว่าจะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายแรงงานที่เข้มงวด เช่น การห้ามไล่ลูกจ้างออกจากงาน การไม่รับพนักงานชั่วคราว และการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ซึ่งผู้ว่าจ้างต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มิเช่นนั้นอาจต้องเผชิญหน้ากับการต่อต้านจากสหภาพแรงงานซึ่งมีอำนาจต่อรองสูงได้ง่ายๆ แต่แท้จริงแล้ว ทั้งสวัสดิการว่างงานและกฎหมายแรงงานก็เหมือนกับดาบสองคม เพราะอีกด้านหนึ่งส่งผลให้ตลาดแรงงานไม่สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจได้ดีพอ เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ เช่น ราคาวัตถุดิบปรับเพิ่มขึ้น หรือวิกฤตการเงิน ผู้ประกอบการจึงหาทางออกโดยการไม่จ้างแรงงานเพิ่มไปอีกสักใหญ่ๆ ดังนั้น ผู้ที่ตกที่นั่งลำบากมากที่สุดเห็นจะหนีไม่พ้นกลุ่มคนวัยหนุ่มสาวอายุต่ำกว่า 25 ปี อนาคตของ EU เอง ซึ่งต้องเผชิญกับภาวะว่างงาน โดยเฉพาะสเปนและกรีซ ซึ่งมีอัตรารว่างงานของคนวัยหนุ่มสาวสูงถึง 50% และ 48% ตามลำดับ

การที่ประชากรวัยหนุ่มสาวถูกละเลยจากตลาดแรงงานทำให้ “ภาวะสมองไหล” ซึ่งปกติมักพบเห็นในประเทศกำลังพัฒนา เริ่มเกิดขึ้นบ้างแล้วในประเทศพัฒนา โดยปัจจุบันนี้ประชากรวัยหนุ่มสาวจำนวนมากในประเทศซึ่งกำลังต่อสู้กับวิกฤตการเงิน ต้องนำความรู้ที่ร่ำเรียนมาไปทำงานต่างบ้านต่างเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อเสาะแสวงหาโอกาสและรายได้ที่ดีกว่าในประเทศของตน อาทิ ชาวสเปนเลือกอพยพไปอาร์เจนตินา เพราะใช้ภาษาสเปนเหมือนกัน และเศรษฐกิจอาร์เจนตินาก็ขยายตัวดีในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ชาวโปรตุเกสมุ่งหน้าไปยังแองโกลาและบราซิล เพราะแองโกลามีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ขณะที่บราซิลมีความต้องการแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิศวกรรมและการก่อสร้างเพิ่มขึ้น ชาวไอร์แลนด์หันไปพึ่งออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ส่วนชาวกรีซเลือกที่จะไปเยอรมนีและออสเตรเลีย

ในแง่หนึ่งการอพยพของแรงงานอาจช่วยลดภาระด้านสวัสดิการว่างงานของประเทศใน EU ที่ประสบปัญหาการเงินลงได้บ้าง แต่ขณะเดียวกันก็เป็นขวากหนามสำคัญที่คอยถ่วงเวลาการหลุดพ้นจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน แต่ประเทศที่ประชากรกลุ่มดังกล่าวอพยพเข้าไปคงจะยินดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะได้รับอานิสงส์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้แล้ว เศรษฐกิจยังขยายตัวจากการจับจ่ายใช้สอยที่เพิ่มขึ้นด้วย อย่างบราซิลน่าจะได้รับประโยชน์ไปเต็มๆ จากการที่แรงงาน EU ที่อพยพเข้าไปใช้ความเชี่ยวชาญทางวิศวกรรมและการก่อสร้างช่วยสานต่อโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของรัฐบาลบราซิล ซึ่งมีงบประมาณสูงถึง 500 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯทีเดียว

ปัญหาว่างงานของประชากรวัยหนุ่มสาวใน EU คงจะไม่บรรเทาลงในเร็ววันนี้อย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเวลาที่หลายประเทศใน EU ยังต้องดำเนินมาตรการลดยอดขาดดุลงบประมาณที่เคร่งครัดเพื่อแลกกับเงินช่วยเหลือ แต่หากมีการเปิดตลาดแรงงานให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาทักษะของแรงงานให้ตรงตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง ปัญหาดังกล่าวอาจมีทิศทางดีขึ้นบ้าง...แต่นั้นก็เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยเวลาในการเยียวยา